

Dobrogeni!

O reclamă inteligentă nu este niciodată scump plătită, mai ales atunci când ajutați o revistă de atitudine pur dobrogene.

Orice distins intelectual dobrogean sau din alt ținut își asigură o notă personală prin felul cum știe să-și aleagă articolele de toaletă individuală

Cele mai discrete parfumuri evidențiază o fineță a caracterului. Parfumuri alese cu miazma ozonului marin de primăvară, sau cu mirosul crinilor palatului regal din Balcic, care predispun sufletul spre orizonturi fermecătoare, găsiți numai la **Parfumeria „Elitei”** a fraților **TIHAN.**

Vizitați librăria «Națională» str. Carol. Andreescu și Morărescu. Casă de încredere și loc serios de întâlnire a corpului didactic primar dobrogean.

RRRR

Redacția și Administrația: str. I. Lahovari 105, C.ța

Abonamentul 100 lei. Pentru instituții 200 lei.

Domniei-Sale

Onor. Bibliotecii str. Carol
Municipiului C.ța. Casa Roman
Com. Loco.

Jud. Constanța

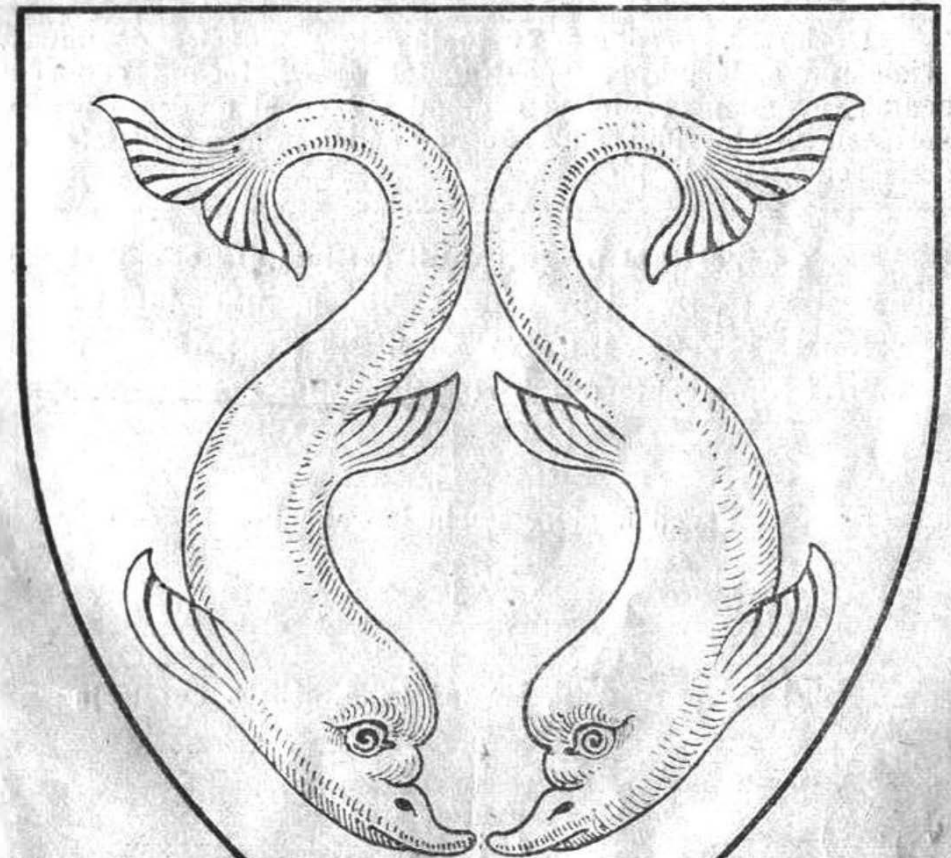
ANUL II No. 3-4

Constanța, Martie și Aprilie 1938

GANDURI DELA MARE.

Revistă Culturală Regională

Condușă de Titus Cergău.

Cuprinsul.

1) <i>P. Cerna</i>	Ion Micu
2) <i>Psalmul 49</i>	M. Pricopie
3) <i>Dunărea și Marea dobrogeană</i> .	Gr. Someșanu
4) <i>Urme vechi în stepă</i>	Ion Țicu-Vald
5) <i>Movilele din stepă</i>	Gh. Enăchescu
6) <i>Dobrogea-versuri</i>	I. Micu
7) <i>Sublima lege-versuri</i>	M. Bonjug
8) <i>Asta e lumea</i>	T. Cergău
9) <i>Așteptare</i>	Aida Petrarian
10) <i>Folklor</i>	T. C. Sibioara

Dorim să contribuim cu toată puterea noastră de muncă la ridicarea meleagurilor noastre dobrogene, făcând cunoscut trecutul, redând prezentul și căutând a face și modeste precizări asupra viitorului, situându-ne astfel printre revistele revistele regionale ale țării.

Rog insistent pe toți d-nii cetitori și abonați ai revistei noastre să ne trimită abonamentul odată cu primirea revistei, întrucât sacrificiul făcut de noi nu merită indiferență din partea bunurilor dobrogeni.

Cereți numere vechi la redacție.

Specialist legător de Cărți, Str. Ion Lahovari 105 Constanța

Institutul de Arte Grafice „ALBANIA”, — Constanța.

*Și ochii tăi cei blânzi se înnoptară,
Și gura ta s'a 'nvinețit de chin,
Și duhul tău, ce nu putea să moară,
A smuls din teup suspin după suspin...*

Din poezia „Isus”

de P. Cerna

PSALMUL 49.

— Al lui Asaf —

Stăpânul lumilor din fire va grăi
Și omenirile spre Sine va chema,
De pe Sion, la ele Domnul va privi
Și 'n grai grozav de trăznete le va certa.
In fața Lui va merge foc mistuitor,
Iar împrejur va clocoti furtună mare.
El va chema tot cerul cel strălucitor,
Și tot pământul nostru, pentru judecare:
«Să vie 'ntâi acei ce n'au avut păcate,
Acei ce'n viață au ținut cuvântul meu!»
Iar cerurile vor vesti a lui dreptate,
Căci judele acesta este Dumnezeu!
«Ascult' aici, popor al meu!» El ne va spune:
«Să iei aminte bine câte îți grăesc!
In contra ta, am însuși mărturii a pune!
Eternul Dumnezeu al tău, Eu mă numesc!
Nu vei primi răsplată pentru a ta jertfire,
Măcar că jerfa este vie în fața mea!
Eu nu primesc nici tauri dela casa ta,
Nici țapii nu s a mânei tale-agonisire!
Ci ale mele sunt în codri ori ce fiare,
Jivinile pământului cel vast de lut,
Ori păsările toate câte zbor sub soare,
Și tot, ce mișună 'n câmpii, Eu le-am făcut!...
Eu dac'aș fi flămând, ți aș cere oare ție,
Când lumea și cu toate ale ei, e a Mea?...
Nu carnea unui taur îmi va place mie,
Și nici odată sângele de țap voiubea!
Să dai lui Dumnezeu doar laudă, cântare,
Și toate câte El a spus, să le 'mplinești!
Atuncea-l poți chema'n necazul cel mai mare,
Iar El te va scăpa, fiindcă L preamărești!»
Și se va întoarce către răi ca să le spună:
«La ce mai predicați porunca Mea in van?
Și legea mi-o purtați prin gura-vă nebună?..
Urâți învățătura mea ca pe-un dușman!
Tu te unești cu hoțul, dacă îl zărești,
Și umbli în ceata celor ce gândesc păcate.
Tu gura ți-o deschizi doar ca să mă bârfești,
Iar limba ta 'mpletește vicleșuguri toate!

In contra bunului tău frate, ai șezut
Și l'ai bârfit pe însuși fiul mamei tale!
Acestea toate le-ai făcut, iar de-am făcut,
M'ai socotit că sunt tovarăși pe a ta cale!
Nu ție astăzi, îndelungi muștrări voiu da,
Dar pun în fața ta un munte de păcate!
Și voi toți câți ați prins pe Domnul a-L uita,
Fiți buni măcar într'aste clipe ne-așteptate,
Că nu vreau să vă iau cu-așa ne-ajutorință!
Aceia cari cu Laude Mă vor primi
Și-aceia cari pioși pe drumul lor vor fi,
Pe aceia-i mântuiesc de-avană suferință!»

Mihail I. Pricopie.

Poetul dragostei de viață:

Cristos a Invlat!

Panait Cerna.

Intr'una din schițele sale de critică literară, *Ila-rie Chendi* prezenta, sub titlul „Doi poeți noi”, cu acel fin duh de ironie caracteristic lui, pe *Panait Cerna* și *Ion Birseanu*. De sub teascurile poetice, în 1910, fiecare scosese un volum: *Cerna, Poezii*, iar

Birseanu, *Rapsodii și Balade*. Chendi le urmărise, cu ani înainte, în coloanele revistelor unde colaborau, truda, timiditatea, ascensiunea. Nu erau prin urmare noi. Cuvîntul servise și aici, ca și în alte prilejuri, împunsătura obișnuită sub penița lui Chendi. Dealtfel, rîndurile privitoare la Cerna se mențin într'o continuă depreciere a valorii sale poetice, limitând constatările la străduința poetului pentru munca de atelier a producției și la lipsa lui de spontaneitate, fără tentativa unei explicații cuprinzătoare. Chendi uită că, la fel cu ceilalți poeți, Cerna s'a ivit într'o vreme când epigonia eminesciană împrumuta aerul unei molestări. Munca de atelier, observată fugitiv de critic, nu era altceva decît rezultatul școalei de șlefuire a versului, inaugurată de Eminescu, iar lipsa de spontaneitate, urmarea vădită a supraîncărcatei atmosfere posteminesciene, din care a căutat să se smulgă—însă numai ca atitudine—Vlăhuță («Din prag»). Chendi insistă asupra tonului declamatoric al poeziilor lui Cerna, deaceia îl vede plîngînd ca Lamartine' reflectând ca Byron, luînd atitudinile ca Faust și Prometeu. E iarăși, aici, o lipsă de înțelegere a luptei lui Cerna de emancipare de sub o atmosferă, de dibuire a unei căi noi, pe care o vor găsi, cu mai mult succes, Coșbuc și mai pe urmă, Goga.

Un lucru l-a înțeles Chendi și a rămas asupra lui: . . . . . când își potolește avîntul și speculațiunile metafizice, cînd intră în rîndul muritorilor și, cu inimă pioasă și sufletul sfios, cere ascultarea pentru suferințele și fericirile lui, renaște adevăratul poet.

Adevăratul poet. Optimismul lui Cerna a fost subliniat, de cite ori s'a încercat o delimitare a poeticeii lui în raport cu pesimismul eminescian, sub care a crescut și a continuat, o parte din activitatea sa, să se desvolte. Dar optimismul său nu are nimic din acea bucurie deslegată de griji și suferință, cum e la Alexandri. Nici chiar acea bucurie continuă și sănătoasă, țărănească rar umbrită de necazuri sentimentale, ca, de pildă, la Coșbuc. Optimismul lui Cerna e un strigăt de bucurie după un răstimp de suferință. O eliberare treptată de durere. O speranță perpetuă în farmecele vieții, pe

care suferința nu face decît să le evidențieze și să le întărească. Tocmai aceasta dominare a suferinței prin dragostea de viață. acea beție a fericirii de a trăi sfidînd stavila durerii, face din optimismul său o latură de precisă diferențiere între pesimismul motivat al lui Eminescu și pleiada lacrimogenă, puțin serioasă, care i-a urmat.

Dragostea lui de viață, e motivată prin iubire, iubirea ca esență a fericirii noastre pe pămînt. În iubire, mergînd mai departe, vede Cerna nemurirea omenească :

Se pare că umana nemurire

Au pus-o zeii în visul de iubire.

(Șoapte)

Iubirea, în poezia sa, deși uneori cu accente horatiane—ai numai o viață, deci profită de ea (Dura Lex)—nu se limitează la două ființe. ci trece asupra generațiilor și asupra întregii firi, lucru care face să ne gândim la invocația din *Poemul Naturii* al lui Lucrețiu, în care iubirea pulsează în toată materia, sub îndemnul de primăvară al Venerei.

Nimeni dintre liricii timpului său n'a ridicat pînă la imn iubirea umană, nu i-a dat puterea de covîrșitor elan, izbucnind expansiv asupra lumii, și n'a făcut din ea un crez al vieții și un simbol al nemuririi. Iubirea lui e o largă binecuvîntare a omului prin om, a omului prin generații, a omului prin natură. Adam, în plînsul său, va spune :

De-a fost păcat iubitul, mărire cui l-a scos.

El a făcut păcatul atîta de frumos.

Un farmec, o beție ce'n veci în tine o porți—

Pe clipa rătăcirii înduri și mii de morți...

(Plînsul lui Adam)

Descătușat de înnoratul pesimism al epocii, Cerna își afirmă concepția despre fericire prin imensitatea dragostei sale de viață, al cărei poet va rămîne. Dacă, dobrogean fiind, nu și-a clădit poezia pe nimic dobrogean,—una din scăderile lui,—a înălțat gînd cuprins în slove pentru marea iubire a vieții, deasupra suferinței, dincolo de nimicnicie : «Nu tremurăm la gîndul nimicirii, noi suntem mai puternici, noi iubim»,

Ioan Micu.

Dobrogea...

*Spargi în ape lună și stele, zob
dosfoi galben din bălți nenufarul,
cămara liniștei și-o descue în scorburi tufarul,
ridici visul spre cer cu palme de rob,*

*Dobroge, pământ de amintiri și scai...
Dimineața o trezești cu nechezări de cai,
Seara o culci pe nisip, printre pietre,
unde țiganiii tăi fumegă vetre.*

*Destăinui din colb și clisă, prin vrajă,
uifat trecut în ruine și moschei;
haina în colori de stepă o închei,
pomilor uscăciune le pui sub coajă.*

*Salcâmi, singuri pe margini de drum,
în toamne cu ploi și neguri de fum,
însoțesc — rari — păcăneli de care
adormite în mers sub ponoare.*

*Pe malul mării, unic rapsod,
nisipul uită în el scoici și meduze;
cu tristețea în păr și mâna pe buze,
întinde liniștea sub ape năvod.*

Ioan Micu.

---

*Ceiace Dumnezeu vrea ca un om să facă, nu,
i-o spune prin alt om, ci i-o scrie în gândul inimii*
Rousseau.

---

*Omul are trei comori: iubirea, lumina și fru-
moasele gânduri.*

Coleridge.

---

*Luați natura ca maestru, sentimentul călăuză,
iar pe mării maiștri ca sfătuitori.*

Topffer.

Dunărea și Marea Dobrogeană...

MOTTO:

*Dobroge, cu atâți stăpâni
De prin veacuri de urgie;
Azi, sortită ești să fii
A Românului moșie!*

În cele ce urmează — iubite cititorule — voiu să-ți arăt, ce însemnătate mare are pentru noi și pentru toată România, așezarea acestui colț de țară, tocmai aci la răsărit, între Dunăre și mare.

Vom încerca să instrunăm mai mult coarda sentimentală a acestei fericite așezări — între Dunăre și Mare — și, pe cât se poate să ațâțăm cât mai intens iubirea, ce trebuie s'o avem — noi dobrogenii — față de acest dar al naturii, hărăzindu-ne, pe noi, să-l ducem plocon, întregi noastre țări.

Dunărea (Danuvius sau Istros, cum îi ziceau cei vechi) este râul nostru sfânt; de care se leagă întreaga noastră viață istorică, în toate manifestările ei, bune și rele; cântat de poezia populară, este, fluviul, care — din timpuri străvechi — a strâns în cursul său o omenire întreagă, ca broaștele în tău (luc) Unind șapte state și udând trei capitale de țări, acest fluviu, leagă apusul cu răsăritul, printr'o cale lăsnicioasă, ce taie Europa'n curmeziș, cu vărsarea în Marea Neagră. De aceea și marele Napoleon — cunoscându-i însemnătatea i-a zis „*regele tuturor fluviilor europene*».

Dunărea dobrogeană, ne căptușește pela spate, dinspre apus (—fața fiindu-ne spre răsărit, spre Mare —) dela satul *Turk-șmil-Turtucaia*, curgând în direcție nord estică și nordică până la Galați, de unde o cărmeste brusc, încunjurând dealurile Măcinului, cu direcția spre răsărit, ca să se verse în Mare, printr'o frumoasă deltă.

Apele fluviului,—lovindu-se de «horst»-ul (ridicătrui) dobrogean, cu maluri înalte și pietroase, — în cursul lor, se vor desface în două bălți (a Ialomiței și Brăilei); locuri binecuvântate pentru viața omului. Pășune totdeauna verde, lanuri de grâu și porumbiști; gârle și băltoace — la năvălirea apelor — înșesite cu pește; iată rostul acestor «delte interne». Dar pădurile de sălcii și stufăriile cât le vezi cu ochii;—aceste bălți —au fost totdeauna primele locuri nimerite așezărilor omenești, ca hrană și adăpost; după cum același rost l-au avut și limanele (lacuri) din sud-vestul Dobrogei (Gârlița, Oltina, Mârleanu, Cochirleni ș. a.)

Una, din marea minune, ce umple de groază și admirație sufletul fiecărui trecător, este și falnicul pod *Carol I*, între *Cernavoda* și *Fetești*, care leagă *pe vecie*, Dobrogea de țara-mamă! Mândria noastră e și mai mare și încrederea în forțele noastre creiaătoare trebuie să ne bucure pe toți Românii, când știut este, că această importantă operă arhitectonică, unica pe lume, s'a făcut de către inginerul român Saligni, cu brațe românești; iar piatra s'a adus din stâncile de granit ale șcumpei noastre țări! *Nimic strein, și totuși ce măreață clădire!* Ceeace înseamnă, că și noi, Românii putem face ceva bun, trainic și majestos, când vrem!

Malul nostru dobrogean, mai ridicat și mai semeț, a fost presărat, încă din cele mai vechi timpuri, cu o mulțime de cetăți greco-romano, ca: *Traus-marisca* (Turtucaia) *Durostorum* (Silistra) *Oltinum* (Oltina) *Scyryllus* (Rașova) *Axiopolis* (Cernavoda-Hinog) *Capidava* (Capidava) *Carisum* (Hârșova) *Cius* (Eschi-Sarai) *Troesmis-Iglița*, *Anubium-Măcin*, *Dinogetia-Bisericuța* *Noviodunum-Isaccea*; *Aegyssus-Tulcea*; *Salsovia*, etc. Acest cordon de cetăți și cetățui s'a continuat și pe litoralul Mării Negre, unde avem: *Histria-Istria*, *Tomis-Constanța*, *Callatis Mangalia*, *Tirizis-Caliacra*, *Bizone-Cavarna*, *Dionysopolis-Balcic*, pentruca prin mijlocul Dobrogei, *Scythia minor*, cum o numiau Romanii) în diagonală, dela nord la sud, și la o egală distanță între Dunăre și Mare. să se ridice un alt șir de localități, ce-și schimbau între ele belșugul și-și apărașeră moșia de dușmani.

Nici un colț al pământului nostru românesc nu se poate făli cu atâtea reminiscențe, din timpuri străvechi, ca Dobrogea; fapt, ce dovedește că: *însemnătatea ei a fost mare în trecut, este și astăzi și nepus de prețuit rol va avea să joace în viitor!*

* * *

Ca o mamă binevoitoare, cuminte și bătrână—aceiași Dunăre măreață ne'ncercuiește pela nord, dela Măcin, la Mare, resfirându-și degetele, mai apoi, să ne dea delta: *raiul păsărilor, furnicarul peștilor și bucuria pescarilor.*

Această bucată de pământ, pe o întindere de 2700 km², este un dar al Dunării, ea a făcut-o și o completează cu câte 20 metri în fiecare an, cu nămolul ce-l aduce și-l depune la gurile sale. Cam 72 milioane tone de nămol și nisip, aduce, anual, Dunărea noastră. Pe ostroave și grinduri sunt și așezăminte omenești ca: *Letea, Caraorman, Chilia Nouă, Periprava* ș. a. Nenumărate gârle și lacuri cu insule plutoare, formate din plaur, o împletitură naturală și încălțită cu rogoz, papură și trestie, peste cari se suprapune acel nămol și ierburi putregăite și stuf, alintate — în bătaia vântului — de sălcii plângătoare. Această minunată panoramă se întregește cu stolurile unei lumi de păsări, ce foșnesc și sboară, ca la ele acasă.

Dar pădurile de stejar, arini și plopi și cele de gutui, te fac să crezi, că te găsești undeva, în pădurile smeilor de-demult?!

Ce bine ar fi, câtă bogăție nu s'ar pierde în zadar dacă toate aceste dăruri naturale s'ar întrebuinta în mod cuminte și rațional?! Dacă, pescuitul s'ar face la timpul potrivit, cu scule și mijloace raționale (omenești) iar nu barbare; dacă pentru păstrarea și prepararea conservării peștelui am avea unelte și cherhanale sistematice și amenajate cu un utilaj modern, în locul celui vechiu, de acum 1000 de ani, câștigul ar fi înmiiit. La noi, lipoveanul prinde și prepară — și azi — peștele, după cum a învățat dela străbunicul său. Aceiași lotcă și cârlig, aceiași vârșă ori volog (plasă) năvod și lotcă; ca pe vremea troglodifiilor (oameni din

peșteri). Din când, în când — spre rușinea veacului nostru—mai trosnește și dinamita, ori se aruncă — otravă—măsladul, care îmbată și omoară și pe micii peștișori și mai ales pe aceștia, cari mâine-poimăine, ar fi trebuit să crească în locul celor bătrâni. Nu e barbarie aceasta ?

Dacă rogozul, ce putrezește pe degeaba, l-am preface în rogojini, pe care le-am și exporta; dacă lemnul tuturor arborilor l-am prelucra într'atâtea unelte și ustensile economice; dacă, stuful, păpurișurile și trestia le am face împletituri și am fabrica hârtie și câte alte utilități necesare nouă și altora — cari n'au asemenea lucruri—în ce Canaan s'ar transforma lunca și delta Dunării ?!

Fluviul acesta mare—din cele mai vechi timpuri —a fost și un minunat drum de transport. La început cu burdufuri, lotci și bărci, mai apoi cu corăbii, iar astăzi prin vapoare, ce se'ncrucșează și străbat în sus și josul lui, duc, dela un capăt la altul, avuții și comori. Poporul a păstrat în cântecele sale dragostea față de această neprețuită cale, ieftină și ușoară, zicând: „Dunăre, Dunăre, drum fără pulbere“.

* * *

Și acuma ceva despre însemnătatea Mării Negre, în partea dobrogeană. Dela început vom putea spune că litoralul (țărml) nostru e cel mai important. Astfel, a fost pentru cei vechi, tot atât de însemnat este astăzi și cu perspective cât mai înfloritoare în viitor. Cetățile, pe care vi le-am arătat mai înainte, toate au fost orașe înfloritoare și bogate, cu mii și sute de ani înainte de Hristos; un fel de orașe-porturi unde se încărcau și descărcau mărfuri și avuții, ce ieșiau și intrau pe acest pământ. Câtă lume s'a abătut pe aici, câte comori s'au strecurat pela noi și câte lupte s'au dat pentru stăpânirea acestui colț de pământ, numai bunul D-zeu știe !?

Și iată-ne astăzi pe noi, *stăpâni aici și stăpâni vom fi de-apururi*, dacă vom fi în stare să păstrăm prin munca cinstea și curajul nostru, ceeace avem.

Țărml dobrogean al Mării, e cea mai însemnată

parte a pământului românesc, căci, de pe acest țărml privim cu ochii și ne duce calea peste țări și mări. De aici ni se deschide larg plămânul țării, ca să respirăm în voie noi și avuția noastră. Pela noi, pela Constanța, intră și ies miliardele afacerilor comerciale. Tot pe lângă acest țărml, al nostru, se înșirue, ca mărgelile în salbă, mulțimea lacurilor, unele cu apă dulce: *Taşaul, Siut-Ghiol, Golovița, Razelm*, pline cu pește; iar altele cu apă sărată și tămăduitoare de felurite boli, ca: *Techirghiol, Mangalia, Duiugii* etc.

Lacurile acestea, cu apele lor vindecătoare, le putem asemăna cu „lacul Oiei“ (*Vitezda*) din Biblie, în care s'a tămăduit ologul din naștere. Câți nenorociți, infirmi, aproape paralizați nu se'torc sănătoși și teferi pela casele lor țărml; pentru noi, riveranii, acest dar însemnează un câștig în plus, căci aducându-ne venituri neprevăzute printr'o bună gospodărie privată și comunală, se pot ridica: palate, vile, block-haus-uri, se pot repara: drumuri, șosele, indigui țărmluri și alte multe îmbunătățiri, ca să ne fălim astăzi cu plaje de toată frumusețea, ca: *Mamaia, Eforie, Carmen-Sylva, Balcic și Ecrenè*.

Renumele acestor locuri și localități, astăzi, e cunoscut de toată lumea; iar vara sunt cercetate de o mulțime de streini, cari ne admiră Marea și ne invidiază situația. Cât n'ar da alte popoare, să aibă, tot aceea, ce avem noi?

De aceea, să păzim bine ceeace avem, să fim cumiști și cumpătați în vorbele și faptele noastre, căci, *streinii și pismașii*, atâta așteaptă să ne vadă desbinați și sar ca lupii în stâna de oi, asupra noastră și a țării.

Să fim cu ochii'n patru, iar iubirea de moșie să ne fie un crez, căci ceace se pierde cu greu se mai recâștigă, demulțiori, niciodată !

Așa că: Sfânt pământ, din moși-strămoși

Dumnezeu ni te-a dat nouă:

Colț de raiu, cu feți-frumoși;

Intre Dunăre și Mare,

Unde soarele răsare,

Peste România-Mare! —

Prof. Gr. Someșanu.

Sublima lege.

*Coborând din cer Prea sfinte,
In sodoma omenirii,
Prin divine 'nvățămintе,
Ai schimbat mersul gândirii.*

*Ai dat lumii pildă vie,
De credință și iubire,
Făcând ca să reînvie
Și speranța 'n nemurire*

*Dar în cale-ți ca o stâncă,
Stând cei răi și fără minte,
Zid făceau, căci voiau încă
A fi tot ca mai 'nainte.*

*Si convinși c'a Ta putere,
Nu e de cât pământească
Ne crezând în înviere,
Au pus să te răstignească;*

*Căci altfel vedeau că pierе
Si puterea și-a lor lege;
Suflul nou de re'nviere,
Nu-l puteau ei înțelege.*

*Si când Tu cu-a Ta moarte,
Insăși moartea ai învins,
Ei luptau de altă parte,
Să reaprindă focul stins.*

*Dar zădarnică 'ncercare...
Legea Ta fiind divină,
Străbătea fără 'ncetare,
Ca o rază de lumina,*

*Ce în mersul ei desprinde
Negura din văi întinsă,
Si treptat treptat cuprinde
Zarea lumii necuprinsă.*

*Si va fi 'n cele din urmă,
După voia Ta, Prea Sfinte,
Să rămână doar o turmă,
Cu'n păstor a tot putinte.*

Mihail Bonjug.

Nu poți stăpâni peste omeni când nu ești stăpân peste inimile lor.

Lacordaire.

A atenta la legile țării, este a împlânta cuțitul în inima patriei.

Lévéque.

Urme vechi în stepă

Răsfoind de curând paginile acestei interesante reviste, am întâlnit undeva sălbăticiul și suavul nume de „Stepă” care exprimă înfățișarea geografică a locurilor ce ne sunt leagăn. aici, la «Marea cea mare».

„Stepă”! Frumos, romantic și răscolitor nume.

Pentru o cultură poetică și o inimă romantică, vi-sătoare, ar fi o fecundă muză.

Chiar pentru noi cei mici, dar cu datorii naționale și sociale mari, având pedestal cultural umil și posibilități materiale înfrumusețate, *Stepa Dobrogei* noastre scumpe, poate fi focar de lumină istorică.

Iar dacă sufletul simte setea trecutului, adâncurile stepei pot fi vast câmp de cercetări pe urmele străbune.

Când energia tinereții, trezită de un naționalism integral, ne mână să arătăm dușmanilor milenari comorile ce trebuiesc scoase la lumină,—cu un hârleț, cu o întrebare și cu o veșnică cercetare prin săpăturile apelor și printre fiș stepei,—vom reuși să arătăm tuturor testamentul lăsat aci nouă, de Seyfi, Gezi, Romani.

Deci cu această datorie, cu gândul că pagina aceasta ar stârni oarecare curiozitate și cu jatorică expresă de a răspunde în mică măsură D-lui «Motoșeni» din 9/10/1937 îmi permit să prezint aci celor dornici urmele unui hârleț pe meleagurile satului meu,

E vorba de satul Cotu-văii—situat pe linia Mangalia Cara-omer—Sat dobrogean de stepă, așezat exact în cotul mare, pe care valea fostului râu «Cerbyris» din epoca romară, îl face în calea sa spre mare. Azi este pe valea lacului Mangalia. Dela acest cot al văii, numele satului Cotu-văii, dat de D-l Prof. Universitar Const. Brătescu-Salșovia.

Valea aceasta ne apare azi seacă, cu sălbatice și pietroase maluri, cu minunate meandre dăltuite și întor-

tochiate de apele «Cerbyausului» dispărut și atât de vitreg, că n'a lăsat nici măcar numele său văii ce i-a fost cale...—Părăsire crudă de care e vinovat numai timpul —acest neîmpăcat dușman al tuturor.

Frumosul și mărețul nume «Cerbysis» ni-l mai transmit doar filele din studiile savante, ale *marelui Vasile Pârvan*. Odată cu el ne vine întreaga geografie veche a ținutului cu cerbt-păduri-răuri.

Voiu remarca aci numai numele străbune pe cari ni le indică minunat săgețile, monezile și mormintele strămoșilor, rămase mărturie a unei glorioase și laborioase stăpâniri.

Mi-a atras atenția încă din primii ani de apostolat săgețile, monezile cu diferite chipuri antice pe cari le-am descoperit la copii și locuitori. Toate găsite prin săpăturile de ape, pe brazda plugului. Am colectat tot ce părea interesant și am găsit astfel monezi antice cu chipul Împăratului Traian, cu chitpul «Constantin-ilor» din Byzant,—iar una de proporții mari cu insignele «S. C.»—dupa aparență «Secolul lui Cristos».

Toate indică aici o stăpânire *romană* începută în vechi timpuri și cu o prelungită persistență.

Din săgețile găsite prin locuri cercetate personal, păstrez două—dintre cari una lată iar alta triunghiulară. A treia, tot triunghiulară, am trimis-o d-lui Prof. Iorga, împreună cu alte obiecte.

Ceface voiesc să prezint ca o notă caracteristică și demnă de luat mai în serios, este săpătura executată în două movile de pe aceste meleaguri. Împrejurul satului și văii, pe dealurile inconjurătoare, răsar ici-colo movile de diferite mărimi și toate pe crestele mai înalte. Toate par a fi morminte de căpetenii ale trecutului omenesc, dacă considerăm dovada ce o fac săpăturile pe cari le vom prezenta:

În 1909-1910—s'a săpat de un oarecare «căutător de comori» Nichita—o movilă dintre acestea, care părea mai mare, situată în partea de sud. Nu cunosc în amănunțime rezultatul săpăturii deoarece eram copil—dar știu că s'au găsit în adâncurile ei: oase, arme, monezi, ceramică.

În 1935 toamna, mi-se prezintă ocazia de a fi delegat din partea D-lui Prof. Iorga, să asist la săparea

unei alte movile în apropierea celei sfredelită, pe care o cerceta un alt «căutător de comori».

Rezultatul a fost următorul:

La adâncime de 4 m. din vârful movilei, s'a descoperit un «cavou» în formă de hrubă, lung de 4-5 m.—săpătură orizontală semi-circulară de 1½ m. înălțime până la tavan. Nezidită cu piatră sau cărămidă. Pereții sunt însă arși cu foc pentru a li-se da o oarecare tărie. Poziția ei: est-vest.

Am cercetat, prin săpătură, partea de jos a hrubei și am găsit acolo sub un rând de pietre late, oasele putrezite în parte, ale unui om. Craniul lor ne-a atras din nou atențiunea prin proporțiile avute. Cu înfățișarea unui craniu, cu trăsături regulate de altfel, dar deosebit de mare. Printre oase și pietre am descoperit un obiect de aur făcut din placă subțire, în formă dreptunghiulară, cu înfățișarea unui *talisman* dacă considerăm faptul că era cu 2 agățători iar în partea de jos, exact la mijloc avea agățat cu lăncișor un bob rotund-lungueț, de formă exactă a bobului de orz. Placa avea reliefuri în forma liniilor romboïdale.

Tot în pământul de jos, s'a găsit un vas de lut f. bine ars, negru la culoare, și cu rezonanța tucului.

Avea forma rotundă și întors—cu asemănarea unui ceainic ordinar de zi—capacitatea ½ litru. După aparență și prin comparație cu alte vase ce-am văzut prin muzee și scrieri, acesta era un opaiș de caracteristica celor Bizantine.

Am găsit încă un vas mai mare, de aceeași construcție dar de forma unei cratițe de azi; era spart.

Toate acestea erau printre sumedenie de cioburi de diferite forme și mărimi, iar alături de oase un vârf de săgeată «Getică» triunghiulară și foarte oxidată.

N'am găsit nici o inscripție.

Toate obiectele găsite și craniul, au fost trimise la comisiunea monumentelor istorice, d-lui Prof. Iorga.

Movile de acest fel sunt foarte multe împrejurul satului nostru. Cred că în viitor ele vor atrage atențiunea săpătorilor și căutătorilor de știință cari să înlocuiască pe aventurieri ce nu dau importanța cuvenită comorilor istorice și sociale din interiorul lor.

Pentru că spațiul unei reviste nu-mi permite aici o

descriere și un comentariu mai larg în jurul acéstor revelațiuni ce par neînsemnate preocupărilor din zilele noastre, voiu continua în viitor cu descrierea altor constatări de aceeași natură, din sânul «stepei» noastre.

Doresc prea iubite «Motoșeni» să fac subiect socialului pe care-l abordezi—să stau mai aproape de discuțiune asupra «stepei» ce nu inspiră prea mult, dar desvâlue pentru mai târziu un crez social ce nu se poate ocoli.

«Stepa Dobrogei» noastre este o «muză istorică și socială» cu multe adevăruri pentru prezent și viitor.

Da! Stepa noastră este «muză» fecundă și comoară nesecată, iubite «Motoșeni».

Ion Țicu-Vald.

invățător

UN VIS.

*Zbătea amar prin neguri
Cel fluture de noapte
Și tu erai aproape.
Căzuse floarea noastră
Și doliu scutura
Iubirea de pe ea.*

*Ași strânge o floare de la tine
Să simt soarele pe mine,
Peste viața-mi fără rost,
Unde îngerii au fost.*

AIDA PETRARIAN.

Despre movile.

O curiozitate a pământului nostru sunt movilele. Din tot ceea ce formează relieful Dobrogei, ele sunt singurele lucruri făcute de mâna omului și deci singurele mărturii ale existenței popoarelor ce au trăit pe locurile noastre, din timpuri foarte vechi. În mai toți din noi subsistă ideea că, movilele n'ar fi altceva decât vechi puncte de observație și semnalizare, pentruca prin ajutorul lor, să se fi putut comunica cu ajutorul focurilor, ce se aprindeau în asemenea ocaziuni, pericolul navălișilor, ce veneau pe negândite. Ele deci, ar fi îndeplinit rolul telefonului din ziua de azi. Alții, cred că sunt semne ce au delimitat hotare de țărini, comune, județe etc. Movilele au influențat și legendele în mare parte cu caracter local. Găsim denumiri chiar în județul nostru ca: Movilele înclinate, movila pașii, movila verde, movila miresei etc. dar și legende ce trăesc cu istoria poporului nostru ex. Legena Movila lui Burcel, și al cărei rol poetul Bolintineanu o sintetizează cu cuvintele:

Și'n vârf să te așezi

ca un zid să privighezi etc, tocmai ce spuneam mai sus.

Din cercetările cari s'au făcut, s'a constatat că rolul lor a fost cu totul altul. Movilele sunt tnausoleuri, semne funerare, ridicate de mâna omului deasupra șefilor sau persoanelor importante ai unor popoare ce au trăit pe aceste locuri din epoci istorice foarte înaintate și diferite. Spațiul de întindere al movilelor este sudul Rusiei—Ukraina—pană la Nistru, sudul Basarabiei și al Moldovei, jud. Ialomița și Brăila și aproape întreaga Dobrogea mai ales în regiunea de stepă. În Dobrogea se găsesc sumedenie de movile unele mai mari, altele mai mici, unele foarte îngrămădite, de unde vine și denumirea de movile înclinate, altele izolate. Așa de ex. în jurul orașului Mangalia numărul și mărimea lor te pun în mirare, întrebându-te care să fi fost rolul lor.

Multă vreme nu s'a putut da nici un răspuns, pentrucă n'au fost cercetate, și n'au fost cercetate pentrucă ele nu prezintă o curiozitate arheologică așa de mare, mai ales la noi, unde încă atâtea cetăți vechi zac sub praful trecutului, fără a fi desgroate din diferite motive, cetăți cari tentează mai mult pe arheologi, căci o piatră cu inscripții, un vas, o monedă, un obiect de artă are mai multă importanță, decât aceste movile unde asemenea lucruri de importanță lipsesc. Rușii, pe al căror pământ, civilizația veche a Elenilor și Romanilor n'a înflorit și-au îndreptat cercetările asupra singurelor lucruri vechi, asupra movilelor s'au gorganelor, cum le zic ei. Din cercetările făcute

de ei s'a ajuns la concluzia că aceste movile nu sunt decât morminte din epoci diferite. În multe din ele găsiindu-se urmele războinicilor înarmați chiar cu cai și harnașamentul lor. La noi nu s'au făcut cercetări decât incidental. Una din săpăturile cele mai interesante este săpătura dela Plopeni, satul meu natal, deasupra cetății bizantine așa zisă dela Sofular, ea însuși neidentificată și necercetată. Săpătura s'a făcut în una dintre cele trei movile ce străjue înspre Estcetatea.

Înainte de războiu D. lui Profesor Tzigara Samercaș i s'a propus de către un însoțitor ce semnează sub pseudonimul Index a săpa una din aceste movile. Stăruința d. lui I. a fost încoronată de succes; căci s'au găsit cinci sarcofagii conținând 5 schelete de bărbați de femeie și unul de copil. Dealtfel sarcofagiile rudimentar făcute inclusiv capacul, din pietre brute, necioplite, așezate una lângă alta fără a fi nici legate prin tencuială, iar capacele tot deasemenea făcute din bucăți de piatră suprapuse așa ziselor sarcofagii. La început D. I Tzigara, a crezut că e vorba de niște morminte bizantine, însă niciunul n'avea mâinile așezate pe piept — așa cum sunt așezate la creștini — ci dealungul corpului inclinate ușor spre bazin. Nu s'a găsit în el nici monede, nici un giuvaer de preț, aceasta ne-a adus la convingerea, spune D. I I., că ne aflăm în fața unor morminte din epocă străveche.

Singurul lucru de preț a fost o ulcică de pământ ars prost fabricată și așezată între tălpile picloarelor unui bărbat, precum și o bucată de lut pe care era imprimată forma unui gard de nuele, așa cum le fac sătenii noștri astăzi.

Din explicațiile date de D. I prof. Tzigara cu ajutorul unor fotografii și a oalei găsite, membrii congresului de arheologie, care se ținea în acel an la Nürnberg, au fost de părere că movila tăiată era un mormânt antristoric, deoarece oala era făcută cu mâna și nu cu roata, a cărei întrebuintare oamenii o cunosc de vreo șase mii ani. Colegul Țicu dela Cotu-văii (Chiragi) a făcut o săpătură într'una din movilele din jurul satului său găsiind lucruri foarte interesante lucruri pe care le-a trimis D. lui profesor N. Iorga și dela care n'a primit nici un răspuns deși îl interesa ca curiozitate. Sfătuesc pe colegii noștri mai ales când au la dispoziție mâna de lucru geată, premilitarii, să facă săpături, iar lucrurile găsite împreună cu o dare de seamă asupra descoperirilor facute să le înainteze muzeului nostru regional din Constanța, D. lui I. Micu, iar ceea ce privește un indemn în această privință așteptăm cuvântul D. lui profesor C. Brătescu singurul Dobrogean, pe care îl preocupă trecutul provinciei noastre și grație căreia avem frumosul început de muzeu regional din Constanța.

Gh. Enăchescu

inv. Constanța.

Dacă ai mult, dă din prisosul tău; dacă ai puțin dă din inima ta.

Proverb arab.

Folklor Dobrogean.

Cântec.

Foaie verde fir mohor
Toată lumea vrea să mor
Să le las iubita lor.
De-aș ști Leano că mor mâine
Iubita o iau cu mine.
Să știu Leano că mor Joi
Iubita n'o las cu voi.
Știi Leano când ne iubeam
Amândoi un măr mâncam.

Iar acum fie și zece
Nici de sete nu ne-ar trece
Și tu Leano când plângeai
Când plângeai și suspinai
Că nu este om pe lume
Pe noi să ne desprone
S'a găsit un om din sat
Pe noi ne-a despreunat
De bogat nu erai bogat
Pe la noi pe la hârtop
Este o gâscă și-un boboc

Strigături.

Dar bobocu-i fără pene
Bădița-i fără de ismene
B'are dar nu le-a tras
Le a pus puica sub obraz
Să mai uite de necaz.

Auzi mândro popa toacă
Eși afară și te roagă
Roagă-te la Dumnezeu
Pentru sufletelul meu.

Părinte Sfinția ta
Spovedește pe mândra
Dar nu-i da păcate grele
Căci și eu-s părtaş la ele.

Mă dusei pân'la fântână
Cu cămașa soacrînmână
O frecai și o spalai
Și o dădu și prin țărână
Na sineală soacră bună.

Ghicitori.

Ce nu se poate pune 'n cui — Scurtă bearcă und'te duci?
(oul) — Arsă'n fund la ce mă'ntrebi?
Ce nu se poate face 'n pod Căci unde mă duc
(groapa) Tot ție ți-aduc.
Când poți să aduci apă 'n ciur (cofa și ceanul)
(iarna) Am 10 surori:
Când ochiul stâng vede pe cel Cinci aleargă peste câmp
drept? Și sunt tot uscate.
(când privești în oglindă) Iar cinci stau sub strașină
Când tragi zece din zece și rămân tot zece? Și sunt tot ude
(degetele și fuiorul)
(când scoți mânușile din mâini) Plete peste plele
Dece vulpea întoarce capul îndărăt când o fugăresc câinii? O mie 'ncuiete.
(ghemul)
(fiindcă n'are ochi la coadă) Cine suie'n pod fără scară?
(fumul)
Ce pasăre dă lapte la pui?
(liliacul) Nici în casă
Ursul șade și urechea-i bate? Nici afară
(ușa și ușorii) Nici în cer
Nici pe pământ. (fereastre)

Gândul gol, fără poezie și viață fără infinit ca un peisagiu fără cer: te înăbușă!

Amiel.

Asta e lumea.

*Trăește 'n veci umanul suflet
Și când din corp se 'nalță 'n
umblet,
Spre țara nemuririi zboară,
Căci el nu poate ca să moară...*

*Moartea-i o formă de plecare
Intr'o lumină fără zăre...
Dela nesigur și mistere
In cele mai sublime sfere...*

*Savanții toți pe cari îi știm
Vorbită doar de ce trăim,
Dar cât privește rostul morții,
L-au pus în socoteala sorții!...*

*Un singur Crist a fost în stare
Să vadă veac cu veac în zăre,
Și să clădească o credință
Prin jertfe mari și suferință...*

*Iar noi în suflet toți pitici,
In planuri mari și fapte mici,
Nu ne cunoaștem datoria,
Ce dureroasă-i omenia!...*

*Suntem stăpâni pe taine vagi,
Privim de sus pe cei săraci
Și crezul nostru este 'n ban,
Decade culful, an cu an...*

*Și partea trist' a 'cestui veac
Sunt idealistii cari zac
Striviți de brut materialism,
Din actualul realism...*

Nici filozofii n'au puteri,

*Și ei se clatină 'n păreri,
Tot răscolind lume și cer,
Cătând a deslega-un mister...*

*Așa se duce val cu val,
Așa se surpă mal cu mal,
Iar noi ne trecem, timpul șade
Și azi nimic nu i cum se cade...*

*Copiii noștri sunt savanți!...
Moșnegii vor să fie-amanți!...
Iar fiica Evei nu roșește
Când vre-o ispită-i folosește...*

*Iar zeii? Zac stăpânitori
Crușând tirani asupritori
Dând blândului popor zâmbiri
Popor ce rabdă 'n amăgiri...*

*Dreptate, cinste și virtute,
Sunt azi fantome dispărute,
Au fost în veacurile-apuse
Azi doar de formă mai sunt
spuse...*

*Vezi bine ce-a ajuns morală,
Un lucru fără rost, nici fală,
Ceva străin de-a noastră lume
Și prea puțini îi zic pe nume...*

*Minciuna azi e domnitoare!
Și oricât ai umbla sub soare,
Puține suflete mărețe
In cale-ți vei găsi drumețe...*

TITUS CERCĂU
1935

Muzeul regional al Dobrogei—palatul comunal, parter, aripa stângă — Arheologie, numismatică, etnografie—Deschis în toate zilele, la orele 8—13 și 16—18.

Cărți noi.

Nopti pontice, Gr. Sălceanu.

Școala de mâine, G. Simion inspector școlar.

Cei trei pioneri ai pedagogiei moderne, pr. Dr. Crețu.

Kinegeticos, V. Petrescu.

Solitare, A. Gherghel.

Contribuții românești la ridicarea altor popoare, I. Dumitrescu-Frasin.

Poezii, traduceri de M. Pricopie din Al. Petöfi.

Valuri — roman, Lt. Radu Clein.

Din umbră — poezii, Popescu Scărișoreanu.

Desemnul ca mijloc de exprimare, Gh. Carp.

Creșterea oilor, dr. N. Teodoreanu.

Călăuza marinărilor începători, Ed. Ghezzdo.

Cântec de cristal, N. Țimiraș.

Intellectualii !

117.747 publicații străine — 2.253 publicații românești. cuprind adesea studii și informațiuni privind domeniul Dvs. de activitate.—Dar cine poate urmări, tăia și clasa 120.000 de publicații, punându-vă zilnic pe masa de lucru cea mai prețioasă și complectă sursă de informații asupra problemelor care formează preocuparea Dvs. ? — 102 agenții din lumea întreagă prin intermediul agenției «SERVICIUL GAZETELOR»
Directori: Th. Iorga și Em. Samoilă

București, str. Sf. Constantin No. 24, Telefon 3-16-15

Prospecte, oferte și probe gratis la cerere.

R. P. R.

Regiunea Constanța

Biblioteca Județeană Regională